

ULUSLARARASI GÖÇ

Uluslararası göç son yirmi beş yıldır uluslararası alanda en çok üzerinde durulan ve üzerinde çeşitli tartışmalar yaşanan bir konu olup uluslararası ilişkilerde göç konusunun yoğun olarak tartışılmasının nedeni bu olayın uluslararası alanda bir tehdit olarak görülmesidir.

Prof. Dr. Hasan Köni

İnsanlık tarihinde göç olgusu, barbar kitlelerin ülkelerin üzerine karınca sürüsü gibi üşüşerek, medeniyetleri yani o ülkelerin yaşam biçimlerini çökertmeleri olarak algılanabilir. Roma imparatorluğunun çöküş nedenlerinin analizini yapan bir bilim adamına göre Roma imparatorluğunu çökerten nedenleri başında soğuk ve verimsiz bölgelerden kaçarak Avrupa'nın verimli topraklarına yerleşmek isteyen Alman asıllı (Germanik) kabilelerin zamanla imparatorluğun içine yerleşmeleri ve bir yüzyıl içinde Merkezi Roma devlet sisteminin yöneticileri olmaları ve Romalıların ise zaman içinde daha çok dış çevrelerde görev yapabilir duruma gelmeleridir. Yer değiştirmeler bazen büyük savaşlar bazen zaman içinde barışçı bir şekilde olmuş. Roma şehirleri barbarlardan korunmak için şehirlerini çevresine surlar dikmek zorunda kalmışlardır. Roma siyasal ve materyal yönetimi elinden kaçırmıştır.² Bu ağır oluşumun barışçı bir gelişim örneğini günümüz İngiltere'sinde görmek mümkündür. Yıllardır Hint yarımadasını sömürge olarak elinde tutan İngiliz Kraliyetine, Hintlileri ve Müslüman Hintlileri İngiltere'ye daha iyi bir yaşam için göç etmeleri sonucunda, bir asır içinde Hint asıllılar ve Pakistanlılar, İngiltere Başbakanlık ve Belediye Başkanlığı, İskoçya'da başbakanlık gibi görevleri ele geçirmeye başlamışlardır.

"Göç olgusu, kuraklık, verimsizlik, susuzluk, kıtlık, iç savaşlar ya da devletler arası savaşlar, büyük zelzeleler, son dönemlerde bunlara ek olarak iklim değişikliğinin getirdiği sorunlara dayanmaktadır."

Yaşanılan topraklardaki kuraklık, verimsizlik, susuzluk ve kıtlık nedeniyle olan, iç savaşlar ya da devletler arası savaşlar ve büyük zelzeleler nedeniyle olan, son dönemlerde bunlara ek olarak iklim değişikliğinin getirdiği sorunlar nedeniyle olan iç ve dış göçler vardır. Aşağıda bu hususları inceleyeceğiz.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ

1972 yılında yapılan ilk "Uluslararası Çevre Konferansı" ile bilim adamları iklim değişikliği hususunu ve iklim değişikliğine bağlı olarak uluslararası çevrede meydana gelebilecek gelişmeleri ele almışlardır. Aynı konuda daha sonra yapılan konferanslarda iklim değişikliği nedeniyle yeryüzünde meydana gelecek değişiklikleri felaketlerin başlangıcı olarak görmüşlerdir. Dünyanın iklim değişikliğine göre yeni davranışlara, yeni tarımsal uygulamalara gitmemesi, karbon salınımını kendi bencil teknolojik üretimi nedeniyle durmaması karşısına meydana gelecek göç akımı dünyayı kaosa sürükleyecektir. Gıda, su eksikliğiyle boğuşan Küresel Güney yani güneydeki fakir ülkeler bir yazarın dediği gibi beraberlerinde zengin ekonomileri de sürükleyerek çökecektir. Eğer iklim değişikliği bütün ekonomileri ve uluslararası sistemi etkileyecekse silahlar, Yunanistan gibi ülkelerin inşa ettikleri duvarlar ve dikenli teller, SIHA'lar, paralı askerler, bu küresel çöküşü durduramayacaklardır.³

İklim değişikliğinin 2040'a kadar 1,3 derece
3 Chritian Parenti, Tropic of Chaos, Climate Change and New Geografi of Violence, NATION Books, New York, 2012, s. 11.

Göç olgusu çeşitli nedenlere dayanmaktadır.

1 Prof. Dr. Hasan Köni, İstanbul Kültür Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, TESAM Yüksek İstişare Heyeti Başkanı.

2 Bryan Ward Perkins, 'L'Effondrement a bien eu Lieu' ,L'Histoire. Ekim 2015.

artmasıyla birlikte ülkeler içinde ulusal güvenlik sorunları, sosyal çatışmalar, yoğun sınır aşan göç hareketleri başlayacaktır. Gelen yoğun göç nedeniyle ülkeler içinde kaynakların azalması, ülke içi çatışmaların artması beklenmektedir. Afrika gibi gelişmekte olan ülkelerin bulunduğu alanlarda pandemilerin baş göstermesi ve pandemilerin göç edilen alanlara taşınması durumu ortaya çıkacaktır. Bütün bu gelişmelerin sonucu olarak dünya jeopolitik yapısında değişimler olması beklenmektedir.

Dünya atmosferinin 2,6 derece ısınması durumunda devlet içi toplumların, küresel iklim değişikliği nedeniyle, iç yapılanmalarının düzeni sarsılacaktır.2100 yılına kadar sıcaklık 5,6 dereceye kadar çıkarsa uluslararası terörizm, ülkeler arası kaynaklar için yapılan çatışmaları yoğunlaşacaktır. İsveç hükümetinin 2008 yılında yaptığı bir araştırmaya göre 2,7 milyar insanın yaşadığı 46 ülke insanları iklim değişikliğinin yol açtığı, sosyal ekonomik ve siyasal sorunlar nedeniyle Kuzey ülkelerine göç edeceklerdir. Bu gelişmeler aynı zamanda şiddetli çatışmaların habercisi olarak tanımlanmıştır.⁴ İklim değişikliğinin getireceği göç olayını, Batılı ülkeler ve kendisi için bir ulusal güvenlik tehdidi olarak inceleyen ikinci bir araştırmayı Pentagon, Amerikan Genel Kurmay Başkanlığı yaptırmıştır. Amerika'nın bu araştırmayı yapmasının nedeni, uluslararası savaşlarda bütün dünyayı yenecek güce sahip olmalarına karşın, göçler sonunda gelişecek olan ülke içi terörizme karşı zorlanacaklarını hesap etmeleridir. Elleriindeki büyük çekiç olarak niteledikleri askeri güçle, sivrisinek savaşları olarak adlandırdıkları, terörü önlemeyeceklerinden korkmuşlardır. Bu nedenle, "savaş dışındaki askeri operasyonlar" adıyla teröre karşı uygulanacak askeri doktrinler gerçekleştirmişlerdir.

Korkuları gerçek olmuştur. Amerika ne Afganistan'da ne Libya'da ne Afrika'da ne de Suriye ve Irak'ta terörü durduramamıştır.

GÖÇ VE LATİN AMERİKA

Amerikan başkanı Theodore Roosevelt'in 1904 yılında, Amerika'nın uluslararası polis

4 Dan Smith ve Janani Vivekananda, A Climate Conflict: Links Between Climate Change, Peace and War, Swedish International Development Cooperation Agency, Şubat 2008.

gücü olarak hareket etmeye hakkı olduğunu bildirmesinden beri, Amerika Latin Amerika'yı tamamen hegemonyası altına almıştır. Amerika, 19. yüzyılın başından beri Latin Amerika ülkelerine müdahale etmiş ve rejim değişiklikleri yapmıştır. Latin Amerika ülkelerinin sosyal, ekonomik ve askeri yapılanmalarında Amerika etkin olmuştur. Amerika bu ülkelerde yaptığı rejim değişiklikleri sonucu ortaya çıkan kaos ortamında Latin Amerikalılar daha iyi bir yaşam için Amerika Birleşik Devletleri'ne kitleler halinde göç etmeye başlamışlardır. Amerika'nın nüfus yapısı hızla değişmiştir. 2024 yılında yapılacak olan başkanlık seçimlerinde, eski Başkan Trump'tan sonra önde gelen başkan adayları, Florida valisi De Santos ve Arizona valisidir. Amerika'nın askeri müdahaleleri Latin Amerika ülkelerinde demokrasileri sarsmış, güç kartellerin ve uyuşturucu baronlarının eline geçmiş, Amerika'ya bağlı olan ekonomik yapı büyük ticari dengesizlikler doğurmuştur.⁵

ORTADOĞU VE GÖÇ

1948 İsrail-Arap Savaşı ve onu takip eden diğer savaşlar nedeniyle yurtlarından olan Filistinliler devamlı olarak diğer Arap ülkelere göç etmişlerdir. Amerika'nın demokrasi geliştirmek, Arap Baharı gibi söylemlerle, Irak, Suriye ve Libya'ya müttefikleriyle birlikte yaptığı askeri müdahaleler, bu ülkelerden Batı Avrupa, Türkiye'ye doğru büyük göçlerin yaşanmasına neden olmuştur. Aynı durum Afrika ülkeleri için de geçerlidir. Amerika aynı zamanda, aynen Afganistan'da yaptığı gibi terörist grupların yeşermesini sağlamış, sonra kendi yarattığı bu gruplara karşı terörü önleme eylemlerine girişmiştir. Bütün bu nedenlerle günümüzde Orta Doğu ülkelerinden yapılan göçler artmıştır. Bu göç hareketleri sonucu, Ortadoğu ve Afrika'dan göç edenlere yapılan yardımlar, Birleşmiş Milletler Sığınmacılar Örgütü bütçesinin %24 kapsamıştır. 2023 yılında gıda ve enerji fiyatlarının artması sonucu daha büyük göç dalgalarının Avrupa ülkelerine akması beklenmektedir. Oxford Üniversitesi Sığınmacı Araştırmaları Merkezine göre, Suriye'den yurt dışına giden sığınmacı sayısı 11 milyonu aşmıştır. Amerika demokratikleşme ile

5 Mark Tseng-Putterman, A Century of US Intervention Created the Immigration Crisis. Medium Com. 21 Ocak 2018.

terörün bitirileceğini hesap edip yanılmıştır.⁶

UKRAYNA-RUS SAVAŞININ ETKİLERİ

Covid -19 salgınının etkileri dünyayı kasıp kavurması ileri ekonomileri, yükselen ekonomileri ve kalkınmakta olan ülkelerin ekonomilerini yoğun olarak etkilemiştir. Çin'in dünyaya açtığı mal arazi zincirleri tıkanmıştır. Bu nedenler ekonomik beklentiler risk altına girmiştir.

Aynı zamanda büyümeler ağırlaşmıştır. Küresel ekonomik büyüme 2022'de %3,6 oldu. 2023 için beklenti ise %0,8'dir. Bu ekonomik gelişmelere ek olarak Rusya ile Ukrayna arasındaki savaş eklersek durumun ne kadar ağır olduğu ve olacağı meydana çıkacaktır.

Trump'ın savaş çıkaracağı ve dünyayı ateşe atacağı beklentisi varken barış ve demokrasi vaadiyle iş başına gelen Joe Biden hükümeti savaş çıkarmıştır ve bu savaş nükleer bir felakete doğru gitmektedir. NATO'nun Batı kampına katılmak isteyen Rusya'ya karşı genişlemesi, İsveç ve Finlandiya'yı NATO'ya katma amacı bu savaşın temel nedeni olmuştur.

Biden hükümeti, Trump'ın politikalarına karşı Avrupa'yı, Rus tehlikesi ile korkutarak yanına çekmiştir. Savaş sonucu 13 milyon Ukraynalı kadın, çocuk ve asker kaçakları Batı ve Doğu Avrupa'ya ve savaştan kaçan Ruslarla birlikte ufak bir kısmı

⁶ 'War Sets Back the Global Recovery', World Economic Outlook Report, International Monetary Fund. Nisan 2022.

Türkiye'ye yerleşmişlerdir.

Savaşın etkileri günümüzde deprem dalgaları gibi mal pazarlarını ve mali bağlantıları etkiliyor. Savaş; Avrupa, Kafkaslar, Merkezi Asya, Ortadoğu ve Kuzey Afrika'da fiyatları yükseltmektedir. Gıda ve enerji fiyatları bu saydığımız ülkelerdeki az gelirli sınıfları yoğun olarak etkileyecektir. Savaş nedeniyle Amerika ve Avrupa resesyona girmek üzeredirler.

Avrupa ülkeleri artık daha fazla mülteci alamayacak duruma gelmişlerdir. Bu gelişmeler sonucu Avrupa ve Amerika'da aşırı sağ ve milliyetçi akımlar mülteciler aleyhine gelişmeye başlamıştır.

Ele aldığımız hususlar uluslararası göçün bazı görünümünü yansıtmaktadır. Güneydoğu Asya'dan da gelen göç dalgaları Kuzey ülkelerine uzanmaktadır. Bu dalgaları durdurmak mümkün gözükmemektedir.

SONUÇ

İnsanların göç sırasında çektiği ızdıraplar ülkelerindeki felaketlerin boyutunu göstermektedir. Bir yandan göç olgusu ile ilgili olarak uluslararası insan hakları normları gelişirken, öte yandan Uluslararası göçün ülkelere yüklediği ağırlıklar artık bir ulusal güvenlik sorunu olarak ele alınmaktadır. Uluslararası jeopolitik ortamın hızla değiştiği dünyamız birçok çatışmaya ve artacak olan göç olaylarına açık gibi gözükmemektedir.